

KOKOUSHUISTIO

TOIMITAJAKOULUTUKSEN NEUVOTTELUKOKOUS

Tiistai 9.6.1998 klo 11.15-14.30

Svenska social- och kommunalhögskolan, Topeliuksen. 16, Helsinki.

Osallistujat:

Työmarkkinajärjestöistä:

GTL: Lauri Norvio

lauri.norvio@gtl.ttlitot.fi

SJL: Jarmo Häkkinen

jarmo.hakkinen@journalistiliitto.fi

Hannu Koskela

hannu.koskela@apu.fi

Toimittajakoulutuksen yliopistolaitoksista:

TaY, tiedotusoppi: Kaarle Nordenstreng

tikano@uta.fi

Eero Savisaari

tieesa@uta.fi

Olli Ylönen

looly@uta.fi

Kaarina Melakoski

tikame@uta.fi

Esko Salminen

tiessa@uta.fi

JY, viestintätieteet, journalistiikka: Raimo Salokangas, rsalokan@jyu.fi

HY/SSKH, journalistik: Henrika Zilliacus

zilliacus@sockom.helsinki.fi

Ullamaija Kivikuru

kivikuru@sockom.helsinki.fi

Tom Moring

moring@sockom.helsinki.fi

Muista laitoksista ja tahoista:

TAIK, graafisen suunnittelun osasto: Päivi Hovi-Wasastjerna, phovi@uia.fi

YLE, TV-1: Risto Johnson

risto.johnson@yle.fi

TKKK, mediaryhmä: Maisa Laitinen

maisa.laitinen@tukkk.fi

Viestintätieteiden verkosto: Pertti Näränen

typena@uta.fi

1. Avaus ja järjestäytyminen.

Ullamaija Kivikuru avasi kokouksen SSKH:n edustajana. Todettiin läsnäolijat. Lisättiin Nordenstrengin esityksestä esityslistalle kohdaksi 8 toimittajien täydennyskoulutuksen "hautomo-idea". Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Tom Moring ja sihteeriksi Pertti Näränen. (Kokouskutsu liitteenä 1.)

2. Neuvottelukokousten perinne ja sen suhde syntyneeseen viestintätieteiden verkostoon.

Kaarle Nordenstreng kuvasi neuvottelukokousten 1970-luvulta jatkunutta traditiota. Hän totesi, että vuoden alusta virallistunut viestintätieteiden verkosto (10 yliopistoa ja 15 opiainetta) on ottanut neuvottelukokoukset "siipiensä suojaan", mikä tarkoittaa myös sitä, että verkosto voi toimia virallisena kanavana, joka vie neuvottelukokouksen esityksiä eteenpäin. KN totesi myös, että peruskoulutuksen neuvottelukokouksen rinnalla on alkanut toimia täydennyskoulutuksen neuvottelukokousten perinne työmarkkinajärjestöjen vetämänä. Vuoden alusta on toiminut myös OPM:n asettama virallinen viestintäalan koulutus-toimikunta, jonka puheenjohtajana on Lauri Norvio.

Jarmo Häkkinen totesi, että täydennyskoulutuksen neuvottelukokouksia pyritään järjestämään 1-2 vuodessa. Tavoite on jatkaa alan kehittämistä entistä koordinoidummin ja valtakunnallisemmin, ja mielellään yhteistyössä viestintätieteiden verkoston kanssa.

Lauri Norvio kertoi viestintäalan koulutustoimikunnan tavoitteista. Toimikunnassa on edustus ammatillisista keskusjärjestöistä sekä opettajakunnasta. Pää tavoite on hahmottaa tulevaisuuden ammattikenttää ja miettiä sen pohjalta eri koulutusorganisaatioiden tehtäviä. Muina tavoitteina on mm. lisätä koulutuksen ja työelämän yhteyttä, selkeyttää alan ammat-

tinimikkeitä sekä tehdä myös täydennyskoulutuksen kehittämissuunnitelma. (Liitteenä 2 toimikunnan kokoonpano, kokousten pääteemat sekä hahmotus koulutusjärjestelmän rakenteesta.)

Keskustelu siirtyi yliopistojen ulkopuoliseen toimittajakoulutukseen. Norvio toi esiin kantaansa, että opisto-kenttä ei anna pätevää toimittajakoulutusta. Hannu Koskela kertoi laske-neensa, että opistokentälle on syntynyt yli 20 erilaista lyhyttä toimittajalinjaa, ja totesi A-lehtien kokemusten viittaavan, ettei niistä tule valmista toimittaja-ainesta. Norvio totesi, että kaikkea koulutustarvetta ei hoideta nykyisellään. On tarvetta erikoistumiseen, ja jonkun tulisi järjestää esim. aikakauslehtien toimittajaksi erikoistavaa koulutusta vaikka mais-teriohjelman muodossa.

3. Alan kehitysnäkymät koulutuksen reunaehtona.

Lauri Norvio piti esityksen työvoiman tarpeen kehityssennusteista. Esitys perustui Norvion Eläketurvakeskukselta tilaamiin laskelmiin. Niiden mukaan toimialan työntekijöiden keski-ikä on korkea, 47 vuotta. Pelkästään lehtipuolen toimittajia poistuu alalta eläkkeelle 1500 henkeä (puolet nykyisestä) vuoteen 2010 mennessä. Tämä aiheuttaa työvoimapulaa; poistumaan tulisi varautua ajoissa sekä lisäämällä koulutuspaikkoja että mahdollisesti elä-keikää myöhentämällä. Tom Moring totesi laskeneensa Yleisradion osalta samansuuntai-sia tuloksia. Pertti Näränen totesi, että toimittajien työvoiman kokonaistarvetta voi toisaalta vähentää media-alan kansainvälistyminen, joka siirtää osan sisältötuotannosta ulkomaille.

Risto Johnson piti esityksen sähköisen viestinnän digitalisoitumisen vaikutuksista toimitta-jan työhön. Hän totesi murroksen olevan hyvin ennustamaton. Toimenkuvat kuitenkin laa-jenevat ja toimittajien yleisösuhte muuttuu. Digitalisoiminen muuttaa kaikkea toimittajan työssä: tiedon hankintaa, sen jäsentämistä ja jalostamista ja jakelua. Ylessä digitalisoimi-nen herättää myös muutosvastarintaa. Johnson suositteli, että toimittajien peruskoulutuk-seen tulisi kuulua perusteet digitaalisesta mediasta, verkkojen ekologiasta ja globaalista verkkotaloudesta. Yliopistojen tulisi mielellään solmia suhteita alan kansainvälisiin huippu-yksiköihin, kuten New Yorkin ja Bostonin yliopistoihin.

Maisa Laitinen Turun kauppakorkeakoulusta piti Wille Eerolan kalvoihin perustuen esityk-sensä mediataloudesta 2000-luvun Suomessa. Myös tässä esityksessä tuli ilmi monia epävarmuustekijöitä, koska kokonaiskuvaan vaikuttaa mm. alan keskittyminen, lainsää-däntö, teknologia, kulutustottumukset, markkinoiden kansainvälistyminen ja suurten kon-glomeraatioiden intressit. Keskittyminen ei TKKK:n mediaryhmän mukaan sinänsä aiheuta huonoa laatua, mutta se voi vähentää monimuotoisuutta ja nostaa hintaa. Mediasisältöjen pakkaus eri formaatteihin ja siihen liittyen mm. visuaalisuuden hallinta on yhä tärkeämpää. Kiinnostavin tulevaisuuden trendi on konvergenssi, joka voi synnyttää uusia tuotannon, ja-kelun ja laitevalmistuksen alliansseja. Se synnyttää myös ammattikuvien monimuotoistu-mista, joka tulisi ottaa koulutuksessa huomioon. Alustuksen pohjalta syntyneessä keskus-telussa Norvio totesi, että taloudellinen koulutus on entistä keskeisempää. Päivi Hovi puo-lestaan korosti visuaalisen viestinnän merkityksen kasvua. Todettiin, että TAIKin graafisen suunnittelun osaston sisäänottoa tulisikin tästä syystä kasvattaa.

Olli Ylönen kommentoi esitelmiä muistuttamalla yliopistokoulutuksen pitkästä kestosta; pit-kän aikajänteen koulutus reagoi huonosti uusiin sisältötarpeisiin tai rekrytointien muutok-siin. Toimittajakoulutuksen perusrakenne saakin pysyä suhteellisen ennallaan, koska tär-keintä on aina ajattelun opettaminen. Pysyvän peruskoulutuksen rinnalle tarvittaisiin kui-tenkin nopeammin reagoivaa täsmä- ja täydennyskoulutusta.

Jatkokeskustelussa Norvio totesi, että isojen mediatalojen oma koulutus on signaali yli-opistoille, että kaikki ei ole kunnossa, koska mediatalot eivät ryhdy kouluttajiksi mielellään. Raimo Salokangas totesi, että yliopistoihin tulee erilaisia sivulinjoja, jotka voivat reagoida

nopeammin, kuten JY:n mediainstituutti tai TaY:n journalismin tutkimuksen ja kehitystoiminnan yksikkö. Todettiin, että yliopistojen tulisi hakea erilaiseen erikoistumiskoulutukseen aktiivisesti rahoitusta sekä OPM:lta että esimerkiksi Työministeriöstä. Nordenstreng totesi, että hänellä on käytännön esityksiä asiasta; niiden käsittely päätettiin ottaa mukaan asiakohdan 8 yhteydessä.

4. Katsaus yliopistojen ulkopuolella järjestettävään toimittajakoulutukseen.

Todettiin, että kohdan asiaa käsiteltiin jo asialistan toisen kohdan yhteydessä syntyneessä keskustelussa, ja että siihen palataan tulevissa kokouksessa.

5. Toimittajakoulutuksen määrittely toimittajien työehtosopimuksessa.

Jarmo Häkkinen kertoi, että TESsiä ei olla nyt muuttamassa, mutta nykyiset määrittelyt on todettu vanhentuneiksi; pykälää muutetaan seuraavan kerran luultavasti vuonna 2000. Norvio totesi, että puheena oleva TESsin kohta ei noteeraa AMK-kenttää, mikä olisi välttämätöntä. (TESsiin liittyviä asioita asioita pidemmälle tulevaisuuteen pohtii myös ns. TES 2000-toimikunta, jossa ovat mukana GTL, SJL ja Viestintäalan ammattiliitto VAL.

6. Yliopistojen hakijamäärät alan linjoille 1998 sekä vuoden 1999 sisäänotto.

Tampereella tiedotusopin hakijoita oli 617, missä oli laskua 20 %. Laskua oli muissakin TaY:n suurissa oppiaineissa. Tähän on myös pyritty, esim. järjestämällä pääsykoe yhtä aikaa HY:n viestinnän kanssa. Kesäkuun valintakokeessa otetaan sisään 35, mutta lisäksi valitaan vuosittain kymmenen opiskelijaa erikoistapauksena, ja maisteriohjelmien (kuva-journalismi, tietoverkkomaisterit) kautta syntyy 15:n paikan lisäys. Jos otetaan huomioon vuosittain noin 40 journalistiikan linjan aineopinnot suorittavaa sivuaineilijaa, on vuosittainen "läpivirtaus" luokkaa 80-100 opiskelijaa. Tämän lisääminen ei nykyresurssein ole mahdollista.

Jyväskylässä oli journalistiikan oppiaineeseen hakijoita 310, laskua 20 %. Laskun on arveltu johtuvan siitä, että soveltuvuuskokeen rinnalla oli nyt kaksi pääsykoekirjaa viimevuotisen yhden sijasta. Sisäänotto on 22, ja maisteriohjelmien kautta tulee vuosittain muutama. Paineita sisäänoton nostoon on, mutta ongelmana on rahoitus.

Helsingissä viestintään pyrki 574, missä oli laskua lähes 400 henkeä. Kivikurun mukaan on epäilty, että laskua on syntynyt siksi, että opiskelijoiden mahdollisuus ottaa vastaan vain yksi opiskelupaikka on ymmärretty väärin niin, että voisi hakea vain yhteen paikkaan. Sisäänotto viestintään on 30, lisäksi ylimääräisinä tulee 10-12 vuosittain.

SSKH:n pyrkijöiden määrä oli 105, likimain sama kuin viime vuonna. Sisäänotto on noin 20. FST:n digitalisoiminen saattaa aiheuttaa tarvetta erityiskoulutukseen lähivuosina, mutta sisäänottoa ei ainakaan välittömästi olla kasvattamassa.

TAIKin graafisen suunnittelun osastolle haki 300, missä oli laskua parin sadan verran. Sisäänotto on 12 henkeä, ja maisteriohjelmien kautta valmistuu noin 8 vuosittain. Runsas kansainvälinen opiskelijavaihto lähes tuplaa valmistuvien määrän. Valokuvauksen osastolle haki 339 henkeä, joista 10 valitaan.

7. Opiskelijoiden työharjoittelun tilanne.

Siirrettiin seuraavaan kokoukseen.

8. Toimittajien koulutustarve, erityiskoulutus sekä täydennyskoulutuksen "Hautomo"-idea.

Nordenstreng totesi käydyn keskustelun todistavan, että on tarpeen järjestää laajempi seminaari, joka pohtii viestinnän ammattien tulevaisuudenkuvaa. Järjestäjänä voisi olla viestintätieteiden verkosto yhdessä viestintäalan koulutustoimikunnan kanssa. Ajatus sai kannatusta. Päätettiin, että seminaarin järjestämistä aletaan valmistella. Valmisteluun pyritään saamaan verkoston ja toimikunnan lisäksi ainakin JY:n, SSKH:n ja YLE:n edustajat. SSKH:n edustajat tarjosivat tiloja seminaarin paikaksi. Päätettiin, että seminaari pyritään järjestämään syyskaudella -98.

Nordenstreng totesi myös, että OPM rahoittaa tietotekniikan ja sen lähialojen ns. muunto-koulutusta. Samaa mallia voisi ehkä soveltaa toimittajakoulutuksen tulevan työvoimavajauksen helpottamiseksi osoittamalla OPM:n rahoitusta maisterikoulutuspaikoille (45 000 mk/opiskelija/vuosi) TaY:n, JY:n ja HY:n toimittakoulutuslinjoille. Norvio totesi, että TT ja hänen johtamansa OPM:n toimikunta voivat tukea hanketta, mikäli siitä saadaan esitys. Nordenstreng lupasi tehdä esityksen.

"Hautomo-ideasta" oli jaossa kirjallinen esitys (kokouksen pohjalta täydennetty suunnitelma liitteenä 4). Harvardin ja Stanfordin yliopistoissa käytössä olevan mallin mukainen esitys yhdistäisi senioritoimittajien täydennyskoulutusta ja heidän kokemuksensa käyttöä alan opetuksessa. Rahoitus perustuisi mediatalojen omille toimittajilleen myöntämiin stipendeihin sekä eri säätiöiden tukeen. Keskustelussa todettiin, malli mielenkiintoiseksi, ja että rahoituskanavia on mahdollisuus lisätäkin (esim. ruotsinkieliset säätiöt). Päätettiin, että ideaa on syytä viedä eteenpäin ja käsitellä uudelleen neuvottelukunnan syksyn kokouksessa.

9. Tilannekatsaus tutkintovaatimusten kehittämisestä.

Siirrettiin seuraavaan kokoukseen.

10. Seuraavasta kokouksesta päättäminen.

Päätettiin pitää seuraava kokous syksyllä -98 viestinnän tulevaisuuden ammattikuvia pohdivan seminaarin yhteydessä.

Liitteet:

- 1: Kokouskutsu
- 2: Viestintäalan koulutustoimikunnan jäsenlista ja työsuunnitelmaa
- 3: Suunnitelma toimittajien täydennyskoulutuksen "hautomo-ideasta"

Muistiin merkitsi kokouksen sihteerin,

Pertti Näränen
Viestintätieteiden yhteistyöverkosto
Tampereen yliopisto
PL 607
33101 TAMPERE
puh. (03) 215 6304
fax. (03) 215 6248
Pertti.Naranen@uta.fi